

Anna Suska*

Wincenty Kadłubek – średniowieczny biskup i mnich w pamięci współczesnych

Wincenty Kadłubek: A Medieval Bishop and Monk in Memory of His Contemporaries

Abstract: This article presents the figure of Wincenty Kadłubek (1150–1223) as a medieval bishop and monk who remains in the memory of his contemporaries. He was a teacher, bishop and religious, and his work began to be recognized as both Catholic and national pedagogy. The Polish Chronicle presents the history of our nation, which is to give a sense of community, teach future generations to love and be faithful to their homeland, and to undertake all actions to defend it. On August 30, 1964, Cardinal Wyszyński recognized Wincenty as an educator of the nation. In addition, his figure plays a huge role in the activities of the Cistercian Order in Jędrzejów. This is evidenced by the fact that the monastery received the title of the Diocesan Sanctuary of Blessed Wincenty Kadłubek. The monks undertake all initiatives, such as celebrating an indulgence, organizing lectures, conferences, etc., to spread his cult, which has not lost its vitality for a long time.

Keywords: Wincenty Kadłubek, pontiff, monk, Polish Chronicle, personal model, cistercians,

* Anna Suska (ORCID: 0000-0002-0334-0807) – mgr, doktorantka w Instytucie Pedagogiki na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, kontakt: annasuska1994@wp.pl.

Współcześnie dostępne są bogate zasoby literatury odnoszące się do życia bł. bpa Wincentego zwanego Kadłubkiem. Jednakże zdecydowana większość publikacji są to biografie, które ukazują mistrza przede wszystkim jako prepozyta sandomierskiego, biskupa krakowskiego i mnicha jędrzejowskiego. Ponadto, istnieją również pozycje, które skupiają się na jego dziele – *Kronice polskiej*. Tymczasem naukowcy w znikomym stopniu opisują formy upamiętnienia i działania popularyzujące postać Wincentego. Celem niniejszego artykułu będzie próba przedstawienia Wincentego jako wzoru dla współczesnego pokolenia oraz ukazania przedsięwzięć i inicjatyw podejmowanych przez cystersów w Jędrzejowie.

Przedstawiając zagadnienie kultu bł. Wincentego warto podkreślić, iż istnieje luka informacyjna na ten temat. Może być ona związana zarówno z rozbiorami, jak i pożarem klasztoru cystersów w 1800 r. Dlatego też poniższy artykuł jest tylko częściowym zarysem, który warto rozszerzyć, podejmując szczegółową analizę badawczą.

Biografia

Wincenty zwany Kadłubkiem wywodzi się prawdopodobnie z rodziny rycerskiej, a jego rodzicami byli Bogusław herbu Róża i Benigna¹ z rodu Porajów². Urodził się około 1150 r. w pobliżu Opatowa, a dokładnie w Karwowie. Pochodził z rodu Różyców. Początkowo kształcił się jako scholarz pod okiem mentora Amileusza (zm. 1177 r.) w krakowskiej szkole katedralnej. Było to za czasów, gdy biskupem krakowskim był Mateusz Cholewa (1143–1166), który korespondował ze świętym Bernardem³. W życiu Wincentego ważną rolę odegrał arcybiskup gnieźnieński Jan Gryfita (1149 – po 1167), którego wspominał jako jednego ze swoich autorytetów. Ponadto, równie istotne miejsce w jego życiu zajmował bp Gedko (1166–1185), który umożliwił mu podtrzymanie dalszego kształcenia

1 A. Lis, *Kościół i prawo. Wybrane problemy*, Rużomberok 2015, s. 293.

2 W. Bandurski, *Biskup zakonnik: błogosławiony Wincenty Kadłubek*, Kraków 1904, s. 16.

3 B. Kwiatkowska-Kopka, P. Drożdżik, *Klasztor Cystersów w Jędrzejowie*, Jędrzejów 2006, s. 78.

poza Polską⁴. Biskup zachęcił go do tego, by poszerzał swoją wiedzę w takiej dziedzinie jak prawo, a także do zgłębiania starożytnych dzieł. Ówczesny pasterz diecezji krakowskiej wraz z księciem Kazimierzem II Sprawiedliwym (1177–1194) wsparli więc finansowo młodzieńca, dzięki czemu podjął on studia na kierunku prawa i nauk wyzwolonych⁵. Błogosławionego wielokroć nazywano „mistrzem Wincentym”, ponieważ przyjmuje się, że prawdopodobnie kształcił się on m.in. na uniwersytecie w Paryżu oraz Bolonii i tam też zapewne zdobył tytuł magistra. Miano to nie było jednoznaczne z obecnie obowiązującym stopniem naukowym⁶. Wówczas osiągnięcie stopnia magistra wskazywało na osobę, która realizuje obowiązki nauczyciela i prowadzi szkołę kapitułną bądź był to tytuł honorowy, który podkreślał intelektualistę⁷. Chcąc poświadczyć posiadany przez Wincentego tytuł, Oswald Balzer w pracy pt.: *Studium o Kadłubku* wskazuje wiele argumentów, które poświadczają naukę na zagranicznych uniwersytetach⁸.

W 1189 r. zakończył swoją edukację, otrzymał święcenia kapłańskie i rozpoczął nauczanie w szkole katedralnej w Krakowie. W tym czasie sprawował także funkcję notariusza, kanclerza oraz kapelana księcia Kazimierza II Sprawiedliwego. Wincenty miał z nim bardzo dobry kontakt. Kazimierz około 1190 r. chciał, aby mistrz rozpoczął pisanie *Kroniki polskiej*⁹. Wincenty z zainteresowaniem obserwował działania, które podejmował książę, aby dbać o swój naród i pogłębiać jego dziedzictwo. Po śmierci Kazimierza, aby nie uczestniczyć w sporach dynastycznych, przyszedł biskup postanowił udać się do Sandomierza¹⁰, pozostał tam do 1207 r., będąc w bliskich relacjach z arcybiskupem Piotrem z rodu Łabędziów (1191–1198)¹¹, który poświęcił ufundowaną przez Sprawiedliwego kolegiatę Najświętszej Maryi Panny w Sandomierzu. Wincenty pełnił

4 K. R. Prokop, *Wincenty Kadłubek*, Kraków 2005, s. 15–19.

5 B. Kwiatkowska-Kopka, P. Drożdżik, *Klasztor Cystersów w Jędrzejowie*, s. 78–79.

6 K. R. Prokop, *Wincenty Kadłubek*, s. 15–16, 19.

7 M. Plezia, *Scripta minora. Łacina średniowieczna i Wincenty Kadłubek*, Kraków 2001, s. 300.

8 J. Stabińska, *Mistrz Wincenty*, Kraków 1973, s. 21.

9 B. Kwiatkowska-Kopka, P. Drożdżik, *Klasztor Cystersów w Jędrzejowie*, s. 78–79.

10 K. Świżek, *Błogosławiony Wincenty Kadłubek: życie – kult – modlitwy*, Warszawa 1985, s. 17–19.

11 Ł. Borowiecki, J. Rzodeczko, *Archiopactwo Cystersów w Jędrzejowie*, Jędrzejów 2007, s. 28.

tam obowiązki przełożonego, a w czasie swojej posługi nawiązał bliskie relacje z księciem Leszkiem Białym (synem Kazimierza). Podczas pobytu w Sandomierzu podejmował również pracę jako scholastyk i jego zadaniem było nadzorowanie działalności szkoły kolegiackiej oraz pozyskiwanie nauczycieli. Oprócz tego do jego powinności zaliczały się kwestie: oddawania czci Bogu, przekazywania wiedzy, duszpasterstwo, a także dbanie o prawidłową organizację kościoła¹². W 1207 r. wrócił do Krakowa, gdzie po śmierci biskupa Pełki (1185–1207) został nominowany na biskupa krakowskiego. Na to stanowisko zgłoszonych było dwóch kandydatów: Wincenty oraz Gedko, który pełnił funkcję biskupa w Płocku. Rok później papież Innocenty III zdecydował, że stolicę biskupią obejmie Wincenty i tak w 1208 r. został biskupem w Krakowie¹³. Było to istotnym wydarzeniem w dziejach Kościoła, ponieważ arcybiskup gnieźnieński Henryk Kietlicz (1199–1219), wprowadzając reformę, przyczynił się do tego, iż po raz pierwszy kapituła wybrała nowego biskupa, a nie panujący książę, jak odbywało się to do tej pory. Swoją posługę rozpoczął, gdy w Polsce odbywały się spory o to, kto zasiądzie na tronie krakowskim, dlatego też podejmował wszelkie działania w celu pojednania zarówno księcia Władysława Laskonogiego z Władysławem Odoniczem, jak i kapłanów oraz wiernych¹⁴. Realizując obowiązki biskupa, mistrz pełnił swój urząd bardzo aktywnie, m.in. uczestniczył w synodach, podczas których dyskutowano, w jaki sposób uchwalić i wdrożyć korzystne reformy¹⁵, pomagał zakonom cysterskim w pobliskich rejonach oraz zabiegał o poprawę losu ubogich. Ponadto wprowadził rytuał palenia wiecznego światła przed Najświętszym Sakramentem. W 1215 r. istotnymi poczynaniami było współuczestnictwo Kadłubka w soborze laterańskim IV oraz fakt, iż był świadkiem koronowania władcy Węgier – Kolomana¹⁶. Jednak reformy, które wprowadził sobór (m.in. przystąpienie przynajmniej raz w roku do sakramentu Eucharystii oraz pokuty i pojednania, szczególny nacisk odnośnie małżeństw katolickich, aby zapobiegać powstawaniu konkubinatu, stosowanie surowszych

12 C. Ryszka, *Nauczyciel miłości ojczyzny. Rzecz o bł. Wincentym Kadłubku*, Sandomierz 2012, s. 76, 81, 84.

13 K. R. Prokop, *Wincenty Kadłubek*, s. 23–30.

14 K. Świzek, *Błogosławiony Wincenty Kadłubek*, s. 24–30.

15 J. Płatek, *Bł. Wincenty Kadłubek*, Kraków 2013, s. 5.

16 A. A. Dudek, *Jędrzejów: Archiopactwo Cystersów*, Warszawa 1991, s. 40.

kar względem duchownych oraz zawiadomienie o odbyciu się w 1217 r. nowej krucjaty w Palestynie), nie zostały przyjęte w kraju ze względu na liczne spory nie tylko władców, ale także duchownych¹⁷. Dlatego też wielkim i przełomowym wydarzeniem była w 1217 r. rezygnacja biskupa z sakry i odsunięcie się z Krakowa. Według dostępnych źródeł decyzja o odejściu związana była z systematycznymi sporami dotyczącymi tronu krakowskiego, na którym Wincenty pragnął zaprowadzić porządek oraz ład społeczny, który był niezbędny, aby kraj mógł rozwijać się pod względem religijnym oraz narodowym. Narastające kłótnie między władcami uświadomiły mu, że nie jest w stanie nakłonić biskupów do jedności, wspólnej polityki oraz zależności od księstwa senioralnego, które znajdowało się w Krakowie. Postanowił, że będzie realizował swoje powołanie oddając się Bogu zarówno przez pracę, jak i modlitwę. Dlatego też zdecydował, że najlepszym miejscem, aby zawierzyć siebie Panu będzie udanie się do klasztoru jędrzejowskiego, który opiera się na hasle *Ora et labora* („módl się i pracuj”). Zanim jednak otrzymał zgodę na odejście, zarówno Leszek Biały, jak i kapituła starali się odwieść go od tej decyzji, jednak bezskutecznie. Następcą Wincentego został Iwo Odrowąż (1218–1229), który osobiście zgłosił się do papieża Honoriusza III, aby umożliwił Wincentemu rezygnację z biskupstwa¹⁸.

Wincenty pożegnał się z Krakowem i w 1218 r. udał się do Jędrzejowa¹⁹. Miasto Jędrzejów znajduje się obecnie w województwie świętokrzyskim nad dwoma rzekami: Jesionką oraz Brzeźnicą. Ponadto, miejscowość ta leży na trasie między Krakowem, a Kielcami. Do 1759 r. była częścią ziemi krakowskiej²⁰. Następnie po III rozbiore Polski ziemia jędrzejowska znalazła się pod zaborem austriackim, w 1809 r. wchodziła w skład Księstwa Warszawskiego, a sześć lat później Królestwa Polskiego²¹. Jednakże w 1845 r. Jędrzejów wszedł w skład guberni kieleckiej²².

17 R. Skrzyniarz, *Kazania świętokrzyskie: przepowiadanie w XIII wieku*, Lublin 2001, s. 26–30.

18 K. Świżek, *Błogosławiony Wincenty Kadłubek*, s. 40–43, 47–48.

19 M. Plezia, *Scripta minora*, s. 304.

20 A. A. Dudek, *Jędrzejów*, s.4.

21 P. P. Gach, *Opactwo jędrzejowskie w latach kasat zakonnych (koniec XVIII i XIX w.)*, w: *Cystersi w Polsce. W 850-lecie fundacji opactwa jędrzejowskiego*, red. D. Olszewski, Kielce 1990, s. 98.

22 A. A. Dudek, *Jędrzejów*, s.4.

Wstąpienie do zakonu cystersów spowodowane było tym, iż Wincenty był pełen podziwu zarówno dla reguły, którą kierują się mnisi, ich życia codziennego, które opierało się na modlitwie i pracy, jak i postawy samego Bernarda z Clairvaux (1090–1153)²³. Dlatego też postanowił, że dojdzie do tego klasztoru pieszo, co miało oznaczać zjednoczenie się z zakonnikami. Okoliczność ta wywołała w duchownych duże podekscytowanie, co spowodowało, że ruszyli z opactwa w kierunku pątnika²⁴. Należy podkreślić, iż biskup Wincenty był pierwszym Polakiem, który został przyjęty do zakonu, gdyż według reguły cystersi nie przyjmowali Polaków, lecz tylko Niemców i Francuzów²⁵. Kiedy Wincenty dotarł do murów opactwa, opatem jędrzejowskim był Teodoryk (1213–1246), który starał się go godnie włączyć w życie opactwa. Jego wstąpienie do klasztoru nie powodowało, że jako biskup był traktowany wyjątkowo, musiał tak samo jak wszyscy kandydaci do zakonu przejść wszystkie procedury oraz roczny nowicjat²⁶. Pobyt Wincentego w klasztorze nie trwał długo, bowiem zmarł 8 marca 1223 r. w Jędrzejowie²⁷.

Autor Kroniki polskiej

Kronika polska, której Wincenty Kadłubek poświęcał dużo czasu i energii, była pierwszym dziełem ukazującym dzieje historyczne przełomu XII i XIII w., a które zostało spisane przez Polaka w czasach rozbitcia dzielnicowego. W edukacji wykorzystywano ją zarówno jako książkę do retoryki oraz historii, jak i encyklopedię zawierającą wiedzę o średniowieczu. Ponadto w XV w. stanowiła podstawę polskiej wiedzy historycznej i była wykładana w szkołach katedralnych, kolegiackich, a także parafialnych oraz na uniwersytecie w Krakowie²⁸. Dzięki temu uczniowie mogli pogłębić swoją wiedzę dotyczącą tradycji narodu, a następnie ukształtować własną postawę narodową i miłość do ojczyzny²⁹.

23 S. Kiełtyka, *Sylwetka duchowa bł. Wincentego Kadłubka w świetle historii i tradycji*, Rzym 1965, s. 16–18.

24 A. A. Dudek, *Jędrzejów*, s. 40.

25 J. Stabińska, *Mistrz Wincenty*, s. 53–54.

26 K. Świżek, *Błogosławiony Wincenty Kadłubek*, s. 51–52.

27 K. R. Prokop, *Wincenty Kadłubek*, s. 50.

28 K. Świżek, *Błogosławiony Wincenty Kadłubek*, s. 70–71.

29 C. Ryszka, *Nauczyciel miłości ojczyzny*, s. 102.

Dzieło Kadłubka składało się z prologu oraz dzieliło *Kronikę* na dwie części: pierwsza obejmowała trzy początkowe tomy i głównie ma ona formę dialogu między arcybiskupem Janem a biskupem Mateuszem, druga (tom czwarty) stanowiła część opowiadającą³⁰.

W tomie pierwszym kronikarz przedstawił czasy historii jeszcze przed pojawieniem się dynastii Piastów. Nawiązywał w niej do legend, m.in. o: Dakach i Gallach, Grakchu (Kraku), smoku pokonanym przez synów Grakcha i założeniu Krakowa, Wandzie, Lechitach, Popielu i myszach, a także opisał spory z Aleksandrem Wielkim i Juliuszem Cezarem³¹. W księdze tej ukazał głównie własne wyobrażenia na temat czasów przedpiastowskich. W tomie drugim opisał czasy, gdy Polską władali przedstawiciele rodu Piastów, od pierwszych, legendarnych władców do chwili objęcia rządów przez Bolesława Krzywoustego (1107–1138)³². W tej części przedstawione są trzy istotne wydarzenia w dziejach kraju: chrzest Mieszka I i przyjęcie chrześcijaństwa przez jego poddanych, spór Bolesława Śmiałego z biskupem krakowskim Stanisławem ze Szczepanowa (1072–1079) oraz wydalenie Zbigniewa (1102–1107, syna Władysława I Hermana) z kraju³³. W dużej mierze wiadomości te odnoszą się do dzieła Galla Anonima. W kolejnym tomie Wincenty opisał wydarzenia, które rozgrywały się w XII w. (1113–1173)³⁴. Koncentrował się głównie na opowiedzeniu o rządach Bolesława Krzywoustego oraz jego syna Bolesława Kędzierzawego (1146–1173)³⁵. Ostatnią część pisał podczas pobytu w klasztorze cysterskim³⁶, przedstawił w niej to, co było mu bliskie i znane: historię kryzysu, jaki ogarnął kraj za panowania Mieszka Starego, rządy Kazimierza Sprawiedliwego oraz spory o to, kto po jego śmierci obejmie władzę³⁷.

Pisząc *kronikę*, Wincenty prosił, aby osoby, które nie posiadają odpowiedniej wiedzy historycznej, nie oceniały decyzji, które były podejmowane w tamtych

30 B. Kürbis, *Jak Mistrz Wincenty pisał historię Polski*, w: *Mistrz Wincenty Kadłubek. Człowiek i dzieło, pośmiertny kult i legenda*, red. K. R. Prokop, Kraków 2001, s. 59.

31 B. Kürbis, *Wstęp*, w: *Mistrz Wincenty (tzw. Kadłubek). Kronika polska*, przekł. i oprac. B. Kürbis, D. Zydorek, Wrocław 1999, s. LVIII–LIX.

32 K. R. Prokop, *Wincenty Kadłubek*, s. 57–64.

33 B. Kürbis, *Wstęp*, s. LIX.

34 K. R. Prokop, *Wincenty Kadłubek*, s. 62–64.

35 B. Kürbis, *Wstęp*, s. LIX.

36 K. R. Prokop, *Wincenty Kadłubek*, s. 57–67.

37 B. Kürbis, *Jak Mistrz Wincenty pisał historię Polski*, s. 61.

czasach, gdyż bez dokładnego poznania dziejów kraju można popełniać błędy i niewłaściwie oceniać decyzje uczestników wydarzeń³⁸.

Kult Kadłubka w klasztorze jędrzejowskim

Po śmierci Wincentego cystersi dbali o jego kult, czcili pamięć po nim. Cystersi rozumieli, że ten skromny mnich, który kiedyś zasiadał na tronie biskupim w Krakowie, był wielkim i znacznym człowiekiem, przyniesie sławę archiopactwu, pochowali go więc w kościele klasztorным tuż przed głównym ołtarzem³⁹, a dokładnie w prezbiterium pomiędzy stallami zakonnymi. Kult mistrza Wincentego stale narastał⁴⁰. Na początku XVI w. ojciec Jakub Wojewódzki, będąc w klasztorze, pisał hymny i utwory poetyckie o Wincentym. Zgromadzono je i opublikowano w łacińskim dziele *Epitafium Enigmaticum* [Tablice wyobrażeniowe]⁴¹. Ponadto, biskup chełmiński Remigiusz Koniecpolski (1627–1640) w 1633 r. doprowadził do komisyjnego otwarcia grobowca Wincentego. W tym czasie ojciec Benedykt przygotował marmurowy grobowiec, w którym spoczęły szczątki szanowanego współbrata⁴². Rok później biskupi, którzy byli obecni na synodzie w Warszawie, podjęli decyzję, aby zwrócić się do Stolicy Apostolskiej o kanonizację Wincentego Kadłubka. Swoją prośbę motywowali dużym zainteresowaniem i oddawaniem mu czci oraz dokonaną translacją relikwii. Natomiast w 1649 r. król Jan Kazimierz (1648–1668) razem z biskupem krakowskim Piotrem Gembickim (1642–1657) wysłali list do papieża Innocentego X, prosząc o zainaugurowanie procesu beatyfikacyjnego mistrza. Należy również wspomnieć, iż ów metropolita w 1650 r. zwołał trybunał, którego zadaniem było przesłuchanie świadków w kwestii kultu i świętości Wincentego. Jednakże pomysł ten nie został zrealizowany⁴³ ze względu na toczące się wówczas wojny ze Szwecją⁴⁴.

38 Tamże, s. 6.

39 M. Zdanek, *Wincenty Kadłubek w klasztorze cystersów w Jędrzejowie*, w: *Dziedzictwo Wincentego Kadłubka. Cystersi – miasto – region od średniowiecza do współczesności*, red. K. Ślusarek, Kraków 2018, s. 95.

40 D. Olszewski, *Kult Bł. Wincentego Kadłubka w Jędrzejowie. Zarys historii*, w: *Cystersi w Polsce*, s. 152.

41 Ł. Borowiecki, J. Rzodeczko, *Archiopactwo Cystersów w Jędrzejowie*, s. 21.

42 A. A. Dudek, *Jędrzejów*, s. 25.

43 C. Ryszka, *Nauczyciel miłości ojczyzny*, s. 171–172.

44 A. A. Dudek, *Jędrzejów*, s. 27.

Postawa, jaką kierował się Wincenty, przestrzegając obowiązujących reguł i zasad w opactwie, sprawiła, że został on otoczony wielką czcią. Cuda wyproszone za jego wstawiennictwem (przywracanie osobom niesłyszącym słuchu, niewidzącym wzroku) spowodowały, iż w podzięce wznoszono mu pomniki i ołtarze na jego cześć. Doznane łaski opisał Szymon Starowolski w dziele *Vita et miracula Servi Dei Vincintii Kadlubkonis* [Życie i cuda Sługi Bożego Wincentego Kadłubka]⁴⁵, ukazując historie 158 osób, które w latach 1583–1640 za sprawą modlitwy przy grobowcu biskupa doświadczyły powrotu do zdrowia. Wśród opisywanych łask można wymienić ozdrowienie ośmioletniego chłopca, który był synem włościanina z Chorzewy i na wskutek nieszczęśliwego wypadku utonął w rzece Nidka, jego wyłowione nazajutrz ciało zrozpaczony ojciec zaniósł pod grób Wincentego, prosząc o jego wstawiennictwo i wówczas dokonał się cud, gdyż chłopiec ożył. Z kolei w 1630 r. Anna Orackowska, zmagająca się z brakiem „władzy w rękach”, postanowiła udać się do grobowca Wincentego i kolejnego dnia doznała całkowitego ozdrowienia⁴⁶.

W 1680 r. ponownie zwrócono się z prośbą o beatyfikację biskupa Wincentego. Wówczas Innocenty XI udzielił cystersom jędrzejowskim odpustu zupełnego na 8 marca, czyli dzień śmierci Wincentego⁴⁷. Jednakże okoliczności, w których znalazła się Rzeczypospolita Obojga Narodów (walki z Turkami, III wojna północna), przyczyniły się do wstrzymania dalszego procesu kanonicznego⁴⁸.

Dzieło, które pisał mistrz, zawierało historyczne upamiętnienie wydarzeń dotyczących narodu polskiego. Wszystko to przyczyniło się do tego, że w 1764 r. rozpoczął się proces jego beatyfikacji⁴⁹. Wyróżnienia tego dokonał ówczesny papież Klemens XIII (1758–1769). Wówczas istotną postawą wykazał się również ojciec Wojciech Ziemnicki (1754–1771), który po pożarze klasztoru (1800) dążył do odbudowania kościoła, aby umieścić w nim szczątki Wincentego. Wydarzenia te spowodowały, że jego kult zaczął być coraz bardziej znany i rozwijany. W czasie upadku opactwa wszystkie relikwie, które dotyczyły błogosławionego,

45 Tamże, s. 26, 41.

46 J. Jakubczyk, *Błogosławiony Wincenty Kadłubek patronem miasta Jędrzejowa*, w: *Dziedzictwo Wincentego Kadłubka...*, s. 255–256.

47 D. Olszewski, *Kult Bł. Wincentego Kadłubka w Jędrzejowie*, s. 154.

48 A. A. Dudek, *Jędrzejów*, s. 28.

49 K. R. Prokop, *Wincenty Kadłubek*, s. 79.

w drugiej połowie XIX w. zostały przekazane do sandomierskiej katedry. W 1856 r. budynki zostały zagospodarowane przez reformatów, którzy musieli opuścić mury klasztoru w 1870 r., ponieważ wszystkie zabudowania zaborcy wykorzystywali na seminarium nauczycielskie⁵⁰.

Ilustracją rozwijającego się kultu mistrza Wincentego było malarstwo. Wizerunek Błogosławionego Biskupa został ukazany przez: Jana Matejkę⁵¹, Aleksandra Lessera (1814–1884)⁵², Wilhelma Leopolskiego⁵³, a także Józefa Mehoffera, który zaprojektował witraż z jego postacią⁵⁴.

Na początku XX w. biskup kielecki Augustyn Łosiński (1910–1937) zabiegał o stworzenie przy dawnym klasztorze cysterskim parafii, która miała na celu podkreślenie ważności osoby bł. Wincentego. Proboszcz nowo utworzonej parafii, ks. Stanisław Marchewka (1915–1947), postanowił odremontować pomieszczenie, w którym zamieszkiwał błogosławiony. Propagował kult Wincentego poprzez ustanowienie odpustu, który odbywał się każdego roku w sierpniu. Kierował również akcją wydawniczą⁵⁵, redagował i publikował odezwy, broszury, a także zamawiał w drukarni duże plakaty okolicznościowe. Dodatkowo za jego sprawą w niedzielę oraz święta w kościele zaczęto śpiewać *Godzinki do bł. Wincentego* oraz zainaugurował „Nowennę” dziewięciu niedziel. W 1918 r. zajął się organizacją 700-lecia przybycia Kadłubka do Jędrzejowa i wraz z mieszkańcami usypał dwa kopce: spotkania i przeniesienia⁵⁶.

Przełomowym epizodem, który podkreślał, jak ważna jest dla cystersów jędrzejowskich postać bł. Wincentego było ponowne wystosowanie przez o. Augustyna Ciesielskiego prośby do Stolicy Świętej o wznowienie procesu

50 A. A. Dudek, *Jędrzejów*, s. 30–32, 37.

51 Tytuł obrazu: *Biskup Wincenty Kadłubek w pochodzie benedyktynów*, 1872.

52 Obrazy: *Bł. Wincenty Kadłubek*, 1845; *Portret Wincentego Kadłubka w stroju duchownym*; *Mnich – pątnik: Wincenty Kadłubek*, 1840–1860.

53 Tytuł obrazu: *Wincenty Kadłubek*.

54 K. J. Czyżewski, M. Walczak, *Ikonaografia błogosławionego Wincentego Kadłubka*, „Cistercium Mater Nostra. Tradycja-Historia- Kultura”, 2 (2008) nr 2, s. 223–224; J. Samek, *Błogosławiony Wincenty Kadłubek w sztuce (rozeznanie problemu)*, w: *Mistrz Wincenty Kadłubek. Człowiek i dzieło, pośmiertny kult i legenda: materiały z sesji naukowej-Kraków, 10 marca 2000*, red. K. R. Prokop, Kraków 2001, s. 97–98.

55 A. A. Dudek, *Jędrzejów*, s. 30–32, 37.

56 C. Ryszka, *Nauczyciel miłości ojczyzny*, s. 182–184.

o uznanie jego świętości. Wiele kościołów na ziemiach polskich otrzymało relikwie związane z bł. Wincentym, a w samym opactwie jędrzejowskim mnisi coraz bardziej rozwijali jego kult, również przybywający pielgrzymi oddawali mu cześć⁵⁷. Istotne znaczenie dla dalszego rozwoju kultu miały kolejne jubileusze związane z życiem Wincentego: 800-lecia urodzin, 200-lecia beatyfikacji, 750-lecia przybycia do jędrzejowskiego zakonu⁵⁸.

Kadłubek wzorem pokoleń

W 1964 r. podczas 200 rocznicy beatyfikacyjnej kard. Stefan Wyszyński określił błogosławionego Kadłubka wychowawcą narodu polskiego⁵⁹. Prymas podkreślił, iż postawa i działalność, którą podejmował Wincenty, przyczyniła się do tego, iż uznawany jest za wzorzec świętości Polaków. Wincenty Kadłubek, swoim życiem oraz poprzez wartościowe dzieło, jakim jest *Kronika polska*, stał się wychowawczym wzorem dla kolejnych pokoleń (nie tylko dorosłych, ale i również młodzieży)⁶⁰.

Kadłubek podczas pisania *Kroniki* zaczął formować katalog cnót społecznych oraz poczucie przynależności narodowej. Podkreślał, jak ważne jest posiadanie rzeczy, informacji odnoszących się do przeszłości narodu, gdyż kultywujemy wtedy historię naszych przodków. Wobec tego dzieło, które pisał, ma charakter nauczycielski, a nawet określane „pedagogiką katolicką i narodową”. Poprzez *Kronikę* Wincenty chciał uwrażliwić swoich czytelników, aby darzyli miłością swoją ziemię ojczystą, Kościół i władcę. Pragnął także pobudzić ich do podejmowania czynów rycerskich na rzecz własnej ziemi ojczystej. Podkreślał, jak ważne jest dbanie i troszczenie się o prawidłowe relacje z państwami sąsiadującymi oraz funkcjonowanie naszego narodu, ponieważ ludzie przelewali swoją krew, aby ocalić tę ziemię, jej tożsamość i tradycje. Jednak w dzisiejszych czasach spotykamy się z tym, iż człowiek nie docenia trudu i wysiłku, jaki włożyli nasi przodkowie, aby walczyć o własną ojczyznę. W związku z tym *Kronika* Wincentego zwanego Kadłubkiem postrzegana jest, jako dzieło miłości

57 Tamże, s. 38, 41.

58 D. Olszewski, *Kult Bł. Wincentego Kadłubka w Jędrzejowie*, s. 164–165.

59 A. Lis, *Kościół i prawo*, s. 123.

60 S. Wyszyński, *Nauczanie społeczne 1946–1981*, Warszawa 1990, s. 238.

ojczyzny. Tę miłość, jak pragnął Wincenty, powinno się wpajać mieszkańcom tej ziemi już od najmłodszych lat⁶¹.

Omawiając sylwetkę błogosławionego Wincentego, należy podkreślić, że nie tylko jest on nauczycielem patriotyzmu, ale także wzorem dla rodzin, gdyż podkreślał, że małżeństwo to nie tylko zrodzenie potomstwa, ale przede wszystkim jego wychowanie. Sam wychowywany był w duchu pobożności, a także czystości obyczajów, co wpłynęło na jego dalszy rozwój. Warto zaznaczyć, jak ważną rolę ogrywa rodzina w prawidłowym rozwoju dziecka. To właśnie w środowisku rodzinnym od najmłodszych lat rodzice powinni dawać przykład do naśladowania, zaznajamiać dzieci z zasadami wiary, uczyć ich modlitwy, a także wprowadzać w życie Kościoła, ponieważ wpaja to w nich pewne nawyki, które w przyszłości będą oni przekazywać swoim dzieciom⁶².

Błogosławiony Wincenty stanowi również wzór dla młodzieży, a szczególnie akademickiej, gdyż podczas swojego kształcenia wyróżniał się dużą pracowitością oraz chętnie zdobywał nową wiedzę (co można zaobserwować poprzez ukończenie zagranicznych studiów) i umiejętności, które wykorzystał podczas swojej służby zarówno dla dobra państwa, jak i działalności na rzecz Kościoła. Podkreślał, że osoba, która nie posiada żadnego wykształcenia, jest nieszczęśliwa, dlatego też postulował o to, aby w Polsce powstawały szkoły, które będą rozwijać w duchu katolickim. Ważne jest, aby współczesna młodzież rozwijała cechy posiadane przez Wincentego, otwierała się na pozyskiwanie wiedzy oraz nie ulegała presji rówieśników⁶³, tak jak czynił to mistrz podczas swojej edukacji, przeznaczając czas wolny na modlitwę, odwiedzanie miejsc kultu oraz zawieranie siebie Bogu, co ukształtowało w nim pokorę, która stanowiła podstawę jego duchowego rozwoju⁶⁴.

Wincenty staje się także wzorem dla duchownych, gdyż znany był ze swej świętości, ale również służył księżętom Kazimierzowi i Leszkowi, był nie tylko doradcą, ale jednocześnie przyjacielem. Opowiadał się on z szacunkiem i wspie-

61 Tamże, s. 239–240.

62 C. Ryszka, *Nauczyciel miłości ojczyzny*, s. 198–199.

63 Tamże, s. 199–200.

64 K. Szymkiewicz, *Miejsce wiecznego spoczynku błogosławionego Wincentego Kadłubka: z okazji dwóchsetnej rocznicy drukowania akt beatyfikacyjnych*, Warszawa 1898, s. 67–68.

rał swoimi działaniami ludzi ubogich oraz nieszczęśliwych. Dlatego też podkreśla się jego hojność, otwartość na bliźnich oraz ascezę⁶⁵. Dzielił się swoim majątkiem, przekazując go klasztorom: m.in. cysterskim, choć wspierał także bożogrobców w Miechowie oraz katedrę krakowską⁶⁶. Będąc biskupem krakowskim, dążył do zjednoczenia władców, biskupów oraz wiernych. Dbał o wzrost pobożności wśród ludu, dlatego konsekrował nowe kościoły, m.in. św. Floriana w Krakowie i cystersów w Jędrzejowie. Był osobą cichą i skromną, nie rozgłaszał swoich dokonań ani też nie zabiegał o otrzymanie znaczącej posady⁶⁷. W sposób szczególny należy podkreślić świętość mistrza Wincentego, który porzucił wszystkie dobra, które posiadał, na rzecz skromnego życia w klasztorze⁶⁸.

Pełniąc swoją posługę jako doradca książąt, zaangażował się w pisanie *Kroniki polskiej*, która wiąże się z miłością, jaką mistrz darzył swoją ojczyznę. Był pierwszą osobą głoszącą, że zaraz po Bogu najważniejszą miłością człowieka powinna być jego ojczyzna. Dlatego też ks. Marchewka określił Wincentego „wzorem Polaka i patrioty, wzorem, który powinni naśladować wszyscy Polacy”⁶⁹. Postawa błogosławionego wskazuje, że nie należy krytykować i drwić z historii, ale trzeba ją poznawać, nie powinno się też opuszczać kraju w celach finansowych, lecz pracować dla niego, tworząc stowarzyszenia i związki, które pomogą w jego rozwoju.

Należy zaznaczyć, że nie każdy musi swoją świętość realizować poprzez życie kapłańskie, lecz może się to odbywać poprzez: modlitwę, sakrament pokuty i pojednania oraz częste korzystanie z sakramentu Eucharystii. Obecnie zauważa się, że człowiek odkłada korzystanie z wymienionych środków prowadzących do świętości, ulegając pokusom współczesnego świata. Ludzie na pierwszym miejscu stawiają sprawy doczesne, a na kolejnym dopiero znajduje się praktyka religijna. Patrząc na postać błogosławionego Wincentego, ludzie powinni uczyć się go naśladować, wykształcając umiejętność właściwego oglądu rzeczywistości w sytuacjach krytycznych i pokorę, która pomoże

65 C. Ryszka, *Nauczyciel miłości ojczyzny*, s.197–200.

66 K. Świżek, *Błogosławiony Wincenty Kadłubek*, s. 30–31.

67 S. Kiełtyka, *Błogosławiony Wincenty Kadłubek*, „*Nasza Przeszłość*”, 16 (1962) s. 208–209.

68 C. Ryszka, *Nauczyciel miłości ojczyzny*, s. 199–201.

69 Tamże, s. 200–201.

rozeznąć właściwą drogę, nauczy w wyjątkowej sytuacji porzucenia wszelkich zaszczytów i życia zgodnie z wyznawanymi przez siebie zasadami⁷⁰.

Błogosławiony Wincenty Kadłubek staje się bardzo ważną osobą nie tylko w życiu religijnym, ale również we współczesnej edukacji. Związane jest to zarówno z dziełem, które pisał, jak i z jego sylwetką duchową. Posiadał on dużą wiedzę, wrażliwość społeczną, a także umiał właściwie zestawiać wartości religijne z wartościami doczesnymi. Cenił sprawiedliwość, potrafił dzielić się dobrami doczesnymi, które posiadał. Karol Wojtyła wielokrotnie podkreślał, że Wincenty jest pierwszym historykiem dziejów ojczystych, a także jest autorytetem i wychowawcą wszystkich Polaków, zapoznając dzieci i młodzież z *Kroniką* kształtuje się w nich m.in.: religijność, prawość, patriotyzm, a także męstwo⁷¹.

Upamiętnienie Kadłubka przez cystersów

Cystersi, chcąc podkreślić, jak ważną postacią dla opactwa jędrzejowskiego i zakonników jest Wincenty, oraz zachęcić innych do poznania jego drogi życiowej, organizują wiele spotkań i konferencji formacyjno-popularnonaukowych czy naukowych. Najpopularniejsze były sesje naukowe pt. „Wincenty Kadłubek – święty wciąż do odkrycia” (8 marca 2015)⁷², „Błogosławiony Wincenty Kadłubek – życie i kult” (17 czerwca 2009), „System wartości Wincentego Kadłubka w wierze, ojczyźnie i praworządności” (7 czerwca 2014), sympozja: „Mistrz Wincenty Kadłubek. Człowiek i dzieło, pośmiertny kult i legenda” (10 marca 2000), konferencje, wykłady⁷³ oraz II Ogólnopolski Konkurs Plastyczny, którego hasło brzmi „Błogosławiony Wincenty Kadłubek – Mistrz Kultury Polskiej”. Ostatnie wydarzenie kierowane było głównie do dzieci ze szkół podstawowych, aby nie tylko poznali jego życiorys, ale również działalność, jaką prowadził, oraz jego postawę, która przyczyniła się do tego, że obecnie jest tak szanowaną postacią przez cystersów⁷⁴. Zorganizowano także konkurs literacki na temat aktualno-

70 Tamże, s. 201–202.

71 Tamże, s. 221, 224.

72 Archiopactwo Cystersów w Jędrzejowie, <http://www.jedrzejow.cystersi.pl/aktualnosc/213-wincenty-kadlubek-swiety-wciaz-do-odkrycia.html>, dostęp: 22.11.2020.

73 J. Jakubczyk, *Błogosławiony Wincenty Kadłubek patronem miasta Jędrzejowa*, s. 258–259.

74 Archiopactwo Cystersów w Jędrzejowie.

ści myśli społecznych błogosławionego Wincentego Kadłubka. Skierowany był on do młodzieży, zakonnicy pragnęli poznać refleksje młodych ludzi na temat przyszłości kraju oraz narodu, przesyłając im jako temat do przemyśleń „złoty myśli” mistrza Wincentego, które zawarł w *Kronice*⁷⁵.

Każdego roku w październiku organizowany jest „Bieg Cysterski” imienia błogosławionego Wincentego Kadłubka, którego celem jest szerzenie wiedzy o Wincentym i upamiętnianie rocznicy jego beatyfikacji. Bieg odbywa się ulicami miasta wokół klasztoru, a jego charakter nie jest tylko historyczny, ale również patriotyczny i zdrowotny⁷⁶. Archiopactwo organizuje również pieszą⁷⁷ i rowerową pielgrzymkę szlakiem, którym podążał Wincenty, udając się z Krakowa do Jędrzejowa⁷⁸. Jej celem jest przede wszystkim poszerzenie wiedzy uczestników rajdu na temat życia i twórczości Mistrza, dzielenie się z innymi pozyskanymi informacjami, a co za tym idzie głoszenie jego kultu, a także poznanie i odwiedzenie miejsc, w których działał błogosławiony⁷⁹. Promując rozwój kultu, cystersi przy współpracy z władzami miasta, organizują wystawy, które prezentują osobę i dzieło biskupa Wincentego⁸⁰, widowiska plenarne, np. „Tryptyk o Mistrzu Wincentym”⁸¹. Nie ograniczają się oni tylko do tradycyjnych form przekazu, ale do popularyzacji najślawniejszego z cystersów wykorzystują także media społecznościowe: utworzyli oni profil na portalu Facebook, którego celem jest popularyzowanie i czczenie osoby błogosławionego⁸². Dokonali również renowacji figury mistrza wzniesionej w 1918 r. z okazji 700-lecia jego przybycia do klasztoru oraz na terenie archiopactwa posadzili dąb pamięci, któremu nadano imię „Wincenty”.

Należy nadmienić, iż oprócz wyżej wymienionych form działalności na rzecz szerzenia kultu Wincentego, zakonnicy jędrzejowscy wraz z parafianami, podtrzymując tradycję z 1918 r., corocznie w dzień odpustu organizują uroczystą procesję do Kopca Spotkania. Dążyli oni także do otrzymania nominacji

75 Tamże.

76 Tamże.

77 Tamże.

78 Tamże.

79 Tamże.

80 Tamże.

81 Tamże.

82 Tamże.

klasztoru na sanktuarium. Udało się to 1 stycznia 2016 r., od tego dnia archiodiecezja cystersów w Jędrzejowie jest Diecezjalnym Sanktuarium Błogosławionego Wincentego Kadłubka. Tego dnia także ogłoszono bł. Wincentego Kadłubka patronem Jędrzejowa. Jednym z powodów tych działań był fakt posiadania relikwii oraz głoszenia jego kultu⁸³.

Podsumowanie

Wincenty Kadłubek był biskupem krakowskim i mnichem jędrzejowskim, wielkim erudyta i autorem *Kroniki polskiej*. W swym dziele ukazał on historię naszego narodu, której poznanie sprzyja budowaniu własnej tożsamości narodowej. Jego życie jest wskazówką, że to nie bogactwo czyni z człowieka kogoś wyjątkowego, lecz umiejętność dzielenia się nim, gdyż w myśl zasady, którą się kierował lepiej jest dawać, aniżeli brać. Ostatnie lata spędził w klasztorze cystersów i tam też został pochowany. Jego doczesne szczątki zostały umieszczone w prezbiterium, co było oznaką, iż mnisi darzyli go wielką czcią. By szerzyć kult błogosławionego, zakonnicy jędrzejowscy podejmują wiele działań propagujących jego postać. Współcześnie osobowość mistrza jest mało znana, mimo iż zakonnicy podejmują wiele działań, aby to zmienić. Warto byłoby podjąć pogłębione prace badawcze na temat obecności Wincentego Kadłubka w edukacji dzieci i młodzieży.

Ks. Stanisław Marchewka ukazując aktualność Wincentego pisał: „to nasz rodak, to krew z krwi naszej i kość z kości naszej. On żył na tej samej ziemi polskiej, na której i my żyjemy, należał do tego samego narodu, do którego i my należymy. Jako dzieci tej samej ziemi, jesteśmy braćmi bł. Wincentego Kadłubka, idźmy więc w jego ślady, naśladowujmy jego życie i cnoty, a i my trafimy za nim do niego”⁸⁴.

Streszczenie: Niniejszy artykuł prezentuje postać Wincentego zwanego Kadłubkiem (1150–1223) jako średniowiecznego biskupa oraz mnicha pozostającego w pamięci współczesnych. Był on nauczycielem, biskupem oraz zakonnikiem, a jego dzieło zaczęto uznawać zarówno za pedagogiką katolicką jak i narodową. W *Kronice polskiej* została przed-

83 Tamże.

84 S. Marchewka, *Błogosławiony Wincenty Kadłubek: Biskup i Wyznawca, Patron Polski*, Kraków 1917, s. 85.

stawiona historia naszego narodu, która ma dawać poczucie wspólnoty, uczyć przyszłe pokolenia miłości i wierności do swej ojczyzny oraz podejmować wszelkie działania, aby stanąć w jej obronie. Kardynał Stefan Wyszyński 30 sierpnia 1964 r. uznał Wincentego za wychowawcę narodu. Ponadto Jego postać odgrywa ogromną rolę w działalności zakonu cystersów w Jędrzejowie. Świadczy o tym chociażby otrzymanie przez ów klasztor tytułu Diecezjalnego Sanktuarium Bł. Wincentego Kadłubka. Mnisi podejmują wszelkie inicjatywy np. uroczyste świętowanie odpustu, organizowanie wykładów, konferencji itp., aby szerzyć jego kult, który od dawna nie traci swej żywotności.

Słowa kluczowe: Wincenty Kadłubek, biskup, mnich, *Kronika polska*, wzór osobowy, cystersi.

Bibliografia

- Archiepactwo Cysterskie w Jędrzejowie, <http://www.jedrzejow.cystersi.pl/>, dostęp: 22.11.2020.
- Bandurski W., *Biskup zakonnik: błogosławiony Wincenty Kadłubek*, Kraków 1904.
- Borowiecki Ł., Rzodeczko J., *Archiepactwo Cystersów w Jędrzejowie*, Jędrzejów 2007.
- Czyżewski K. J., Walczak M., *Ikonoografia błogosławionego Wincentego Kadłubka*, „Cistercium Mater Nostra. Tradycja-Historia- Kultura”, 2 (2008) nr 2, s. 215–231.
- Dudek A. A., *Jędrzejów Achriepactwo Cystersów*, Warszawa 1991.
- Gach P. P., *Opactwo jędrzejowskie w latach kasat zakonnych (koniec XVIII i XIX w.)*, w: *Cystersi w Polsce. W 850-lecie fundacji opactwa jędrzejowskiego*, red. D. Olszewski, Kielce 1990, s. 97–126.
- Jakubczyk J., *Błogosławiony Wincenty Kadłubek patronem miasta Jędrzejowa*, w: *Dziedzictwo Wincentego Kadłubka. Cystersi – miasto – region od średniowiecza do współczesności*, red. K. Ślusarek, Kraków 2018, s. 251–261.
- Kiełtyka S., *Błogosławiony Wincenty Kadłubek*, „*Nasza Przeszłość*”, 16 (1962) s. 153–212.
- Kiełtyka S., *Sylwetka duchowa bł. Wincentego Kadłubka w świetle historii i tradycji*, Rzym 1965.
- Kürbis B., *Jak Mistrz Wincenty pisał historię Polski*, w: *Mistrz Wincenty Kadłubek. Człowiek i dzieło, pośmiertny kult i legenda*, red. K. R. Prokop, Kraków 2001, s. 59–78.
- Kürbis B., *Wstęp*, w: *Mistrz Wincenty (tzw. Kadłubek). Kronika polska*, przekł. i oprac. B. Kürbis, D. Zydorek, Wrocław 1999, s. III–CXXXI.
- Kwiatkowska-Kropka B., Drożdżik P., *Klasztor Cystersów w Jędrzejowie*, Jędrzejów 2006.
- Lis A., *Kościół i prawo. Wybrane problemy*, Ružomberok 2015.
- Marchewska S., *Błogosławiony Wincenty Kadłubek: Biskup i Wyznawca, Patron Polski*, Kraków 1917.

- Olszewski D., *Kult Bł. Wincentego Kadłubka w Jędrzejowie. Zarys historii*, w: *Cystersi w Polsce. W 850-lecie fundacji opactwa jędrzejowskiego*, red. D. Olszewski, Kielce 1990, s. 151–183.
- Plezia M., *Scripta minora. Łacina średniowieczna i Wincenty Kadłubek*, Kraków 2001.
- Płatek J., *Bł. Wincenty Kadłubek*, Kraków 2013.
- Prokop K. R., *Wincenty Kadłubek*, Kraków 2005.
- Ryszka C., *Nauczyciel miłości ojczyzny. Rzecz o bł. Wincentym Kadłubku*, Sandomierz 2012.
- Samek J., *Błogosławiony Wincenty Kadłubek w sztuce (rozeznanie problemu)*, w: *Mistrz Wincenty Kadłubek. Człowiek i dzieło, pośmiertny kult i legenda: materiały z sesji naukowej*, Kraków, 10 marca 2000, red. K. R. Prokop, Kraków 2001, s. 93–101.
- Skrzyniarz R., *Kazania świętokrzyskie: przepowiadanie w XIII wieku*, Lublin 2001.
- Stabińska J., *Mistrz Wincenty*, Kraków 1973.
- Szymkiewicz K., *Miejsce wiecznego spoczynku błogosławionego Wincentego Kadłubka: z okazji dwóchsetnej rocznicy drukowania akt beatyfikacyjnych*, Warszawa 1898.
- Świżek K., *Błogosławiony Wincenty Kadłubek: życie – kult – modlitwy*, Warszawa 1985.
- Wyszyński S., *Nauczanie społeczne 1946–1981*, Warszawa 1990.
- Zdanek M., *Wincenty Kadłubek w klasztorze cystersów w Jędrzejowie*, w: *Dziedzictwo Wincentego Kadłubka. Cystersi – miasto – region od średniowiecza do współczesności*, red. K. Ślusarek, Kraków 2018, s. 85–109.